

MŰVELŐDÉSÜGYI MINISZTERIUM
DIAPOZITÍV SZOROZATA

TAN SZER IS MERT ET Ő
a történelmi diapozitívekhez

Magyarország felszabadulása

MAGYARORSZÁG FELSZABADULÁS

az ált. és a középiskolák számára

az
a specifikáció követelményeinek megfelel.

Budapest, 19

Országos Tanszergyártó
és Értékesítő Vállalat

Kutatási és Kísérleti Főosztály Osztálya részéről

Magyar Diafilmgyártó Vállalat
Budapest, 1970.

Készült:
az Országos Tanszergyártó és Értékesítő Vállalat
Kutatási és Filmgyártási Főosztályának
irányításával

Írta és összeállította:

dr. Szabolcs Ottó

főiskolai tanár

az Országos Pedagógiai Intézet történelmi tanszékének vezetője

Szerkesztette:

Békés Tamásné

Magyarország felszabadulása

1. Gömbös, Héjjas és társai
2. Mussolini és Hitler
3. Horthy és Gömbös
4. Gömbös, Mussolini és Dolfuss
5. Horthy és Hitler
6. Darányi miniszterelnök győri beszéde
7. Hitleristák térképe az új Németországról
8. A második bécsi döntés aláírása
9. Hitler a háromhatalmi paktum értekezletén
10. A Szovjetunió visszaadja a 48-as zászlókat
11. Horthy és Hitler a diszszemlén
12. Kitért a második világháború
13. Hitler
14. Bárdossy miniszterelnök bejelenti a háborút
15. A második magyar gyorsadtest
16. 1941. Munkaszolgálatosok
17. Elfogott jugoszláv partizánok
18. Halálba küldött magyar zsidók egy csoportja
19. 1944. Hullák Budapesten
20. A magyar hadsereg pusztulása
21. Magyar hadifoglyok
22. A romokba borult ország
23. A nyilas tanács ülése
24. Hit, harc, győzelem (plakát)
25. Nem! (plakát)
26. Éljen a fasisztaellenes egységfront (plakát)

27. Tüntetés a szovjet pavilon előtt
28. 1942. Illegális Szabad Nép
29. A Történelmi Emlékbizottság felhívása
30. 1942. Március 15. Tüntetés a Petőfi szobornál
31. Rózsa Ferenc és Schönherz Zoltán
32. A Békepárt felhívása és Kádár János
33. 1944. március 19. A németek megszállják Magyar-
országot
34. 1944. július, Ságvári Endre
35. Gömbös-szobor és a szobor felrobbantása
36. 1944. Az ellenállók robbantják a Városi Színházat
37. Bán Tibor partizán temetése
38. A miskolci Mogan komité röplapja
39. A kommunista párt röplapja Csepel népéhez
40. Magyarok a kievi partizániskolán
41. Magyar partizán ejtőernyős bevetésre indul
42. A budapesti szabó ifik a jugoszláviai Petőfi partizán-
brigádban
43. Partizánemlékmű
44. Magyar partizánok a Kárpátokban
45. A magyar polgári ellenállás vezetői
46. A Budai Önkéntes Ezred egyik katonáját kitüntetik
47. Bokros-Birmann plakettje
48. Magyarok (plakát)
49. A Szovjet Hadsereg felszabadító hadműveletei (térkép)
50. Szovjet csapatok bevonulása Szegebre

Magyarország felszabadulása

II.

51. Szovjet katonák harca Szolnokon
52. Barátkozás
53. Szovjet katonák és magyar gyerekek
54. Harcban Budapestért
55. Szovjet hadseregparancsnokok irányítják a budapesti harcokat
56. Budapest ostroma (térkép)
57. Kiáltvány Budapest népéhez
58. A Szovjet Hadsereg harcol Budapesten
59. A meggyilkolt szovjet parlamenti holtteste
60. Az égő Budapest
61. Budapest, 1945.
62. Szovjet harcosok kitűzik a győzelem zászlóját
63. Harcok Budapesten
64. Csepeli munkások fogadják a szovjet katonákat
65. Harmonikázó katonák
66. Magyarország felszabadult (Uj Szó)
67. A Gellérthegyi hősi emlékmű
68. A kiégett Budapest
69. Az ELTE jogi karának épülete romokban
70. A romos Budapest látképe
71. Budapesti hidak romokban
72. Vasuti romok a pályaudvaron
73. A debreceni főműhely romjai
74. Ha élni akarsz... (MKP plakát)
75. Budapest lakói visszatérnek otthonaikba
76. A Debreceni Nemzetgyűlés

77. Budapest népe (plakát)
78. Újjáépítés (plakát)
79. Romeltakarítás
80. Az épülő Kossuth-híd
81. Építik a Margithidat
82. Romos iskolákban kezdődik a tanítás
83. Batyuzók
84. Az első élelmiszerrel megrakott hajó
85. Sorbanállás ebédért és vizért
86. Megindul a gázszolgáltatás
87. Felépitjük a vasutat (plakát)
88. A Madiszosok széncsatába indulnak
89. Munkások és parasztok előre a 3 éves tervért!
90. A föld azé, aki megműveli!
91. Földet vissza nem adunk!
92. Szabad földön szánt a gazda
93. 1945. május 1.
94. Megérkezik a szovjet gyapot
95. Sorbanállás az élelmiszerüzletek előtt
96. Le az árrágítókkal!
97. Vége az inflációnak
98. A forint bevezetése
99. Munkásököl, vasököl
100. Kié legyen az ország?

A felszabadulás 25. évfordulójára készült diapozitív-sorozat nem csupán a történelemtanításhoz kíván segítséget nyújtani, hanem anyagának kiválogatásánál és összeállításánál figyelembe vettük a Világnézetünk alapjai-, és az osztályfőnöki órák, a KISZ- és uttörőfoglalkozások igényeit is. Nemcsak egy iskolatípusnak szántuk a sorozatot, amely egyaránt felhasználható mind az általános, mind középiskolai oktató-nevelő munkában. Anyaga nem terjed túl egyik iskolatípusnak a tantervekben előírt ismeretkörén sem, a tananyagban szereplő ismereteket azonosítja képi eszközökkel. Az iskolában tanult dolgokat kelti életre vizuálisan, néhány esetben konkretizálja, színezi, motiválja. A képek a legáltalánosabbat, a legjellemzőbbet igyekeznek megragadni, ezért a tanítás során indukciós bázisként és illusztrálásra egyaránt felhasználhatók. A képek összeválogatásánál a történelmi korrektségre törekedtünk, csakis hiteles, korabeli, valódiságukat megbízhatóan ellenőrzött felvételeket állítottunk be a képsorba, figyelembe véve a történetiség igényét és racionális meggyőző erejét. Az itt nyújtott képek jelentős része konkrétsága ellenére a kort jellemző általánost kívánja megragadni. A racionális hatásokon túl helyes pedagógiai felhasználásuk esetén a képek jelentős emocionális hatásokat is képesek kiváltani. Ezért felhívjuk tanárkollégáink figyelmét a tanórai felhasználás gondos megtervezésének szükségességére. A diapozitív-sorozat (akár az egyes diakockák, akár az összefüggő képsorok) pedagógiai lehetőségeit csak ilyen módon lehet teljesen kiaknázni.

A sorozat összeállítója arra is törekedett, hogy az egyes képkockák külön-külön, kisebb - nagyobb csoportokban, vagy az egész sorozat egyben, folyamatosan is felhasználható legyen. A képanyag 8-10 tanítási órán vetíthető, alkalmas elemzésre, illusztrálásra. Ez a módszer azonban az egyes képcsoportoknak külön-külön felhasználását kívánja, de összefoglaló órákon a sorozat egészében, vagy az egymástól elkülöníthető, négy téma köré csoportosítva is sikeresen alkalmazható. A sorozat tehát egyszerre többféle didaktikai funkciót kíván betölteni. Az egyes képeket önmagukban, vagy néhányat együttesen elemzés alapjául vagy illusztrációnak szánjuk az új anyag feldolgozó órán. Mint összefüggő képsorozatot pedig akár az új anyag feldolgozásakor indukciós bázisként, akár az ismétlő-rendszerező-összefoglaló órákon a nagyobb összefüggések megértése és megértetésének gyakoroltatása eszközeként sikerrel lehet alkalmazni.

A történetiségre, a proletár internacionalizmusra és az igazi hazafiságra való nevelés érdekében - a fenti didaktikai célok figyelembevételével - a hazánk felszadadulásáról szóló diafilmet a megszokottnál szélesebb történelmi perspektívába helyeztük. Sorozatunk történelmi összefüggéseiben mutatja be a témát, kiindulva az előzményekből, a fasizmus magyarországi valóságából és nemzetközi kapcsolataiból, eljutva addig az új szituációig, amely a fasizmus szétzúzása után keletkezett, az új, szabad és demokratikus Magyarország megszületésének első eredményeiig. A sorozat négy, egymással szorosan összefüggő, tematikailag mégis elkülöníthető részre bontható.

Az első 25 kép azt érzékelteti, hogyan jutott el a magyar uralkodó politikai réteg a második világháború borzalmáig, a fasiszta nagyhatalmakkal való szövetségig és velük való végső részvételig ebben a rablőháborúban. Lényegében a II. világháború magyarországi politikai előzményeinek és az ország tönkretételének megrendítő képsorozata az első téma.

A sorozat második 22 kockája a magyar antifasiszta ellenállásról nyújt - mint taneszköz első alkalommal - széles és meggyőző képet. Az első rész képsoraival szemben, amely az uralkodó osztályok fasiszta politikájára és az abból származó háborús katasztrófára derít fényt, a második rész bemutatja, hogy az ország legjobbjai a számukra roppant nehéz körülmények között is bátran és önfeláldozóan, szavakkal és tettekkel küzdöttek Magyarország, a magyar nép igazi érdekeiért. Két Magyarország volt egyszerre, a hatalmon levők és kiszolgálóik fasiszta Magyarországa, és a kommunisták és szövetségeseik antifasiszta Magyarországa. A diasorozat e két részének együttes felhasználásában rendkívül jelentős nevelési lehetőségek rejlenek.

A sorozat harmadik témáját képező 20 kép az ország felszabadításáért folyó hadműveleteket, a felszabadulás tényeit kelti életre. A negyedik részt képező 33 kép pedig a romokban levő, de felszabadult országot, a magára eszmélő nép életének első megnyilvánulásait, az újjáépülő ország első lépéseit mutatja be. A második és a harmadik rész képei a felszabadítás és az új élet megteremtése közötti összefüggéseket annyira kézenfekvően do-

kumentálják, hogy azt külön meg sem kell említenünk. Szeretnénk azonban felhívni kollégáink figyelmét a benne rejlő oktatási és különösen a nevelési lehetőségek kiaknázására.

A 100 kockából álló sorozat első képe a magyar fasizmus első vezéreit, Gömböst és körét mutatja be, az utolsó, a századik kép pedig a Magyar Kommunista Párt 1946. szeptemberi III. Kongresszusára hívó plakátja, amely felteszi a kérdést: Kié legyen az ország? A két kép között alig több, mint negyedszázad telt el, mégis két, jellegében ellentétes történelmi korszak kezdetét tükrözi Magyarország szempontjából, egy óriási változást hozó időszakot ölel fel, és igyekszik azt legfőbb és legjellemzőbb vonásaiban áttekinteni. Ez a sorozat részekre tagolhatósága ellenére is belső tartalmát, történelmi és logikai gondolatmenetét tekintve igen egységes. Szándékunk volt a magyarországi fasizmus és a háború, a fasizmus elleni küzdelem és a felszabadulás, illetve a felszabadulás és az új élet születése közötti kapcsolatokat képileg is bemutatni, érzékeltetni. Ezért nemcsak a diasorozat első és második, illetve harmadik és negyedik, hanem a sorozat első és harmadik, második és negyedik része is egységet alkot egymással. Mindezek a részegységek pedig részletét alkotják az egész sorozat teljes egységének. A diapozitívek felhasználásának tehát számos lehetősége, nevelési-oktatási szempontból pedig különös jelentősége van.

A képek tartalma

1. kép: A "szegedi legények". Héjjas, Borbély-Maczky, Endre László és Gömbös Gyula, a kapitány.

Az 1919-ben Szegedről elindult magyarországi fasizmus legjellegzetesebb alakjai űk.

2. kép: És későbbi példaképeik: a nagy diktátorok, Hitler és Mussolini Keitel és Ribbentrop társaságában.

A német birodalom vezére és kancellárja, s az olasz birodalom "ducéja" világhódító terveikről tanácskoznak, amint a képen is látható, saját "nagyságuk" tudatában.

3. kép: A fasiszta módszereket itthon a legteljesebben Gömbös próbálta átültetni. Az újdonsült miniszterelnök "jelent" a kormányszónak.

A nagy gazdasági válság megrázkódtatása kapcsán hatalomra került a totális fasizmus híve: Gömbös Gyula. Első útja Hitlerhez és Mussolinihez vezetett, németországi útjával elsőként megtörve a fasizmus uralomrajutása elleni nemzetközi bojkottot.

4. kép: Siet példaképeihez, az olasz diktátorhoz. Gömbös Rómában Mussolinivel és Dolfusszal.

Gömbös 1934. március 11-én Rómába utazik. Itt jön létre

az olasz-osztrák-magyar egyezmény. Gömbös nem írja alá Ausztria függetlenségének garantálását, csupán a közös kérdésekben való tanácskozást vállalja.

5. kép: Hitler és Horthy

Magyarország egyre inkább a fasiszta nagyhatalmakhoz láncolódik.

Hitler világhódító céljaihoz "szövetségeseket" szerzett. Bevonta terveibe az európai kis fasiszta országokat. Ezt szolgálták Horthyval való találkozásai is.

6. kép: Ez az út pedig a háboruhoz vezetett. Darányi miniszterelnök győri beszéde

A nemzetközi helyzet 1938-ban lehetővé tette Magyarország felfegyverzését. Az uralkodó osztályok egyetértésével, a katonai körök sürgetésére, német támogatással, a Csehszlovákia elleni akció reményében, 1938 március 5-én Darányi Kálmán miniszterelnök bejelenti a kormány egymilliárd pengős fegyverkezési programját.

7. kép: Térkép az új Németországról

A német légierők 1938. május 2-án készült tervezetében Magyarország helyét a német birodalmon belül jelölik ki. A hitleri "új Európában" a "szövetséges" Magyarország sorsa a bekebelezés lett volna.

8. kép: A második bécsi döntés aláírása

A Teleki-kormány érvényt akart szerezni Magyarország területi követelésének Romániával szemben. Mivel egy fegyveres konfliktus zavarta volna Németország romániai olajszállításait, 1940. augusztus 30-án Németország és Olaszország meghozták a második bécsi döntést, amelynek értelmében Észak-Erdély 34 000 km² területét két és fél millió lakossal - közülük egymillió román - Magyarországhoz csatolták. Novemberben Magyarország csatlakozott az agreszív háromhatalmi egyezményhez.

9. kép: Hitler, Teleki és Ciano a háromhatalmi paktum aláírására érkezik

1940. november 20-án a háromhatalmi paktumhoz való csatlakozás lett az ára Magyarország német-olasz segítséggel történt "területgyarapításának". Ezzel Magyarország teljesen elszigetelődött a nyugati antifasiszta koalíciótól.

10. kép: A Szovjetunió visszaadja az 1848-as honvédszászlókat

A Szovjetunió a Magyarországgal való békés kapcsolatok demonstrálására és annak bizonyítására, hogy a két országnak egymással szemben nincsen követelése, 1941. március 20-án visszaadta az 1849-ben zsákmányolt magyar honvédszászlókat. Képünk azt a pillanatot örökíti meg, amikor Lavocsne határállomáson a magyar katonák ünnepélyesen átveszik a zászlókat a szovjet katonáktól.

11. kép: Horthy és Hitler katonai díszszemlén

Hitler és Horthy Witzleben tábornok jelentését hallgatja a "Kárpátukrajnai akció" alkalmából tett németországi látogatásakor tartott díszszemlén.

12. kép: Kitört a második világháború

Tipikus második világháborús kép. Német egységek támadása a tüzérségük és a légierők által felgyújtott falu ellen.

13. kép: Hitler szónokol

A hadsereg vérrel és vassal "megdolgozta" a terepet, Hitler pedig a németek lelkét. Hitler örjöngő szónoklatai nem maradtak hatástalanok, időlegesen képesek voltak felkorbácsolni az alantas szenvedélyeket és elplántálni a fasiszták győzelemtudatát.

14. kép: Bárdossy miniszterelnök parlamenti bemutatkozása

Teleki öngyilkossága után Bárdossy László lett a miniszterelnök. Az ő nevéhez fűződik a Jugoszlávia elleni hitszegő támadás, majd Magyarország belépése a Szovjetunió ellen a II. világháborúba.

15. kép: A II. magyar gyorshadtest

A rosszul felszerelt magyar katonákat rövid kiképzés után a frontra dobták, ahol nagy részük elpusztult.

16. kép: Magyar munkaszolgálatosok a fronton

A Bárdossy vezette kormány fokozta a belső elnyomást. A zsidó származású, a baloldali érzelmű, és a nemzetiségi állampolgárokat munkaszolgálatra hívták be, jórészüket a frontra vitték, és tízezerrel elpusztították.

17. kép: Elfogott jugoszláv partizánok

A Bácskát és Bánátot megszálló magyar csapatok hajtóvadászatot indítottak a jugoszláv hazafiak ellen, az elfogottak sorsa legkegyetlenebb kínzás és a halál lett. Képünk egy elfogott partizáncsapatot mutat be 1941. április 23-án.

18. kép: Deportált zsidók csoportja Kőszegen, s egy a "Német Birodalom ellenségei" közül

1944 májusában és júniusában közel félmillió zsidó vallású magyar állampolgárt deportáltak, nagyrészüket elpusztították a német haláltáborokban. A magyarországi vasutállomásokról zárt vagonok ezrei indultak el végzetes útjukra a Német Birodalom ellenségeinek nyilvánított, halálra szánt rakományukkal. Egy ilyen csapat elindulását és az elpusztítottak egyikét mutatják be képeink.

19. kép: Hullák Budapesten, 1944-ben

Az itthon maradottak sem jártak sokkal jobban fronton küldött, vagy haláltáborba hurcolt társaiknál. 1944 őszén meggyilkolt emberek vagy a bombázások és a harcok során elpusztult lakosok hulláival volt tele a főváros.

20. kép: Katonatemető valahol Ukrajnában

A voronyezsi katasztrófában elpusztult a II. magyar hadsereg. A beígért győzelem és javak helyett a magyar katonák zömének csak fakereszt jutott.

21. kép: Magyar katonák a hadifogolytáborba vonulnak

A voronyezsi katasztrófa után életben maradtak pedig sok évre hadifogolytáborba kerültek.

22. kép: Egy budapesti család az égő városban

A hátország lakosságát sem kímélte a háború. Kórházak, lakóházak, középületek estek áldozatul az esztelen pusztításnak. Különösen sokat szenvedett a főváros lakossága.

23. kép: A nyilasok tanácsulése

1944 októberében már Horthy előtt is világossá vált a hitleri Németország veresége. Felemás kiugrási kísérletei után október 16-án a nyilasok vették át a hatalmat, akik azután befejezték az ország tönkretételét.

24. kép: A Keleti Arcvonal Bajtársi Szövetségének plakátja

Míg a baloldali mozgalmakat üldözték, a szélsőjobboldali szervezetek egyre nagyobb szerepet kaptak az ország életében. Ezek közül való volt a Keleti Arcvonal Bajtársi Szövetsége, amely az esztelen rablőháború minden erővel való folytatását hirdette.

25. kép: NEM! (plakát)

Filó-nak ez a művészi plakátja hüen fejezi ki a magyar nép, s valamennyi haladó ember eltökélt szándékát: Nem, a fasizmus csizmája soha többé nem taposhat az emberiségre!

26. kép: Éljen a fasisztaellenes egységfront

A Kommintern VII. Kongresszusán elfogadott politika értelmében a Kommunista Magyarországi Pártja is antifasiszta egységfrontba igyekezett tömöríteni az ország valamennyi fasisztaellenes erejét. Ezt a törekvést fejezi ki, erre mozgósít ez a művészi plakát.

27. kép: 1941 május, tömeg a nemzetközi vásáron a szovjet pavilon előtt

Az 1941 májusában megnyílt nemzetközi vásáron a szovjet pavilonnál - amely állandóan zsúfolva volt - tömegtüntetésnek beillő demonstrációk játszódtak le. A vendégkönyvben ilyen beírások voltak olvashatók: "Éljen a Szovjetunió!" "Ez a legideálisabb ország!" stb. A vásár utolsó napján a KMP és az Országos Ifjúsági Bizottság szimpátiatüntetést rendezett a pavilon előtt.

28. kép: Szabad Nép

1942. február 1-től megjelent a Kommunista Magyarországi Pártjának illegális lapja, a Szabad Nép. Képünk a lap első számának fakszimiléjéről készült.

29. kép: A Magyar Történelmi Emlékbizottság felhívása

1942 februárjában alakult meg, különböző pártokat és eszmeáramlatokat képviselő értelmiségiekből, egy széleskörű népfrontszerv, a Magyar Történelmi Emlékbizottság. Történelmi emlékeink ápolásának ürügyén bátran mozgósított a Magyarország függetlensége, szabadsága és demokratikus átalakítása érdekében folytatott harcra.

30. kép: Tüntetés a Petőfi-szobornál

1942. március 15-én független demokratikus Magyarországot követelő tüntetés zajlott le a Petőfi-szobornál.

31. kép: Rózsa Ferenc és Schönherz Zoltán

A Kállai-kormány - válaszul a népfront sikereire - szét akarta zuzni a pártot. Elfogták és meggyilkolták Schönherz Zoltánt és Rózsa Ferencet, a KMP két vezetőjét.

32. kép: A Békepárt felhívása és Kádár János arcképe

1943 nyarán a KMP Központi Bizottsága elhatározta, hogy a párt nevét megváltoztatja. Létrejött a Békepárt, amely a németellenes erők szövetségének megteremtésére, a harc határozottabb formáinak alkalmazására törekedett. Képünk a Békepárt lapjának a fakszimiléjét és Kádár János fényképét mutatja, aki a Békepárt megalakulásakor a Központi Bizottság főtitkára volt.

33. kép: A német csapatok megszállják Magyarországot

1944. március 19-én, miután Hitler értesült a magyar ural-
kodó osztályok ingadozó politikájáról, a korábban kidolgo-
zott Margaréta-terv értelmében a német csapatok megszáll-
ták Magyarországot. Képünkön: bevonuló német katonák a
Halászbástyán.

34. kép: Ságvári Endre

Ságvári Endre, az illegális kommunista ifjúsági mozgalom
kiemelkedő harcosa 1944. június 27-én rendőrnnyomozókkal
folytatott tüzharcban esett el.

35. kép: Gömbös szobra felrobbantás előtt és után

A magyar kommunisták nyílt fegyveres ellenállást hirdettek.
A budapesti partizánok Marót-csoportja 1944 szeptember
végén felrobbantotta Gömbös Gyulának, a totális fasizmus
jelképének szobrát.

36. kép: A Városi Színház a robbantás után

Az ellenállási harc fokozódik. A Városi Színházban a nyilas
gyűlést bombák robbantásával akadályozták meg az ellenál-
lók.

37. kép: Bán Tibor újpesti partizán temetése

Az ellenállási mozgalom egyre határozottabb fegyveres for-
mát öltött. Nem egy magyar hazafi áldozta életét a fasiz-

mus elleni küzdelemben. Emlékük él népünk szívében.

38. kép: Segítség a németeknek? Hazaárulás! (plakát)

Országszerte fokozódott az ellenállás. Partizáncsapatok jöttek létre. A miskolci Mogan komité röplapon fordult a katonákhoz és a tisztekhez.

39. kép: Csepel népe, a felszabadulás küszöbén álltok!
(röplap)

A kommunista párt röplapja Csepel népéhez, amelyben sztrájkra és a gyár leszerelésének, elszállításának megakadályozására hívja fel a lakosságot. Csepel népe megakadályozta a leszerelt gépek elszállítását!

40. kép: Magyarok a kievi partizániskolán.

1944. szeptemberétől, a KMP újjáalakításától új lendületet kapnak a partizánharcok. Ott vannak a magyarok a szovjet partizánosztágokban, és a jugoszláv felszabadító hadseregben, a szlovákiai felkelők között, a belgiumi, franciaországi ellenálló soraiban. A kievi partizániskolán kiképzett magyar harcosok csapatát mutatja a kép. Közöttük van: Gábor István, Jakubovics Nándor, Rácz Gyula, Szőnyi Márton, Róth Miklós, Domonkos Ferenc, Fábry József, Hamburger-Horváth Sándor, Kosztelecz József, Uszta Gyula, Tokaji Mihály, Ihász Kovács Sándor, Csizmadia Gyula.

41. kép: Magyar partizánok ejtőernyős bevetésre indulnak

Uszta Gyula, G.V.Karnacsajev és Nógrádi Sándor partizánparancsnokok bevetés előtt.

42. kép: A budapesti szabó ifik a jugoszláviai Petőfi partizánbrigádban

Budapesti ifjúságok szöknek át a Dráván, hogy a jugoszláv partizánokkal egyesülve harcoljanak Magyarország felszabadításáért. A budapesti szabó ifik partizán csoportjáról készült kép bal szélén Nagy Ica látható, aki 19 éves korában esett el fegyveres harcban.

43. kép: Partizánemlékmű

Sok magyar partizán harcolt Szlovákiában. Ezeknek állít emléket a képen látható kétnyelvű feliratu emlékmű.

44. kép: Magyar partizánok a Kárpátokban

Csata közben készült eredeti felvétel a Kárpátokban harcoló magyar partizánokról.

45. kép: A magyar polgári ellenállás vezetői

Magyar Nemzeti Felkelés Felszabadító Bizottsága néven fegyveres ellenállási csoport alakult azzal a céllal, hogy az ország területén működő, szétszórt ellenállási harcokat irányítsa és szervezze. Árulás folytán a csoport vezetőit elfogják és kivégzik. Képünkön Bajcsy Zsilinszky Endre, Kiss János altábornagy, Nagy János ezredes és Tarcsay Vilmos százados látható.

46. kép: A Budai Önkéntes Ezred katonájának kitüntetése

A német megszállókkal való szembefordulást már a katonai ellenállás vezetőinek meggyilkolása, de a nyilas terror sem tudja megakadályozni. Budán kétezeröttszáz fővel önkéntes ezred alakul, s résztvesz a németellenes harcokban. Ké-
pünkön Szviridov altábornagy kitünteti az ezred egyik har-
cosát.

47. kép: Az ellenállási mozgalom plakettje

Bokros-Birmann művészi plakettje az ellenállási mozgalom emlékére.

48. kép: Magyarok! A Vörös Hadsereg nem mint hódító
jön hozzátok... (plakát)

A Szovjet Hadsereg első plakátja a felszabadított területek lakosságához.

49. kép: A Szovjet Hadsereg hadműveleti térképe

A magyarországi felszabadító hadműveletek térképe.

50. kép: A Szovjet Hadsereg bevonulása Szegedre

A magyarországi nagyvárosok közül elsőnek Szeged szaba-
dult fel.

51. kép: Utcai harcok Szolnokon

1944. november 7-én a II. Ukrán Front csapatai felszabadították Szolnokot.

52. kép: Barátkozás

A sokat szenvedett magyar nép szeretettel fogadta a felszabadítókat. A Vörös Hadsereg katonái szívesen barátkoztak az egyszerű emberekkel.

53. kép: Szovjet katonák magyar gyerekekkel

A gyermekeket különösen szerették a szovjet harcosok.

54. kép: Harcban Budapestért

A német csapatok mindenáron elakarták torlaszolni a szovjet csapatok előtt a fővároshoz vezető utat. A szovjet ellenlökések elhárították a német kísérleteket, 1944. november 7-én a II. Ukrán Front csapatai már 15 km-re közelítették meg a fővárost, november végére pedig megteremtették Budapest teljes bekerítésének a feltételeit. Képünkön a II. Ukrán Front katonái láthatók harc közben a Budapesthez vezető utvonalakon.

55. kép: Szovjet parancsnokok irányítják a Budapestért folyó harcokat

Fotov vezérőrnagy Budapest utcáján 1945 februárjában.

56. kép: Budapest ostromának térképe

1944. december 20-án a II. és III. Ukrán Front szomszédos szárnyai egymással teljes összhangban megkezdtek Budapest teljes bekerítését és a harcokat a főváros felszabadításáért. Ezzel megkezdődött Budapest több mint kéthónapos ostroma.

57. kép: Kiáltvány Nagy-Budapest népéhez (plakát)

A harcok még dultak Budapest utcáin, amikor a kommunista párt fegyveres ellenállásra, felkelésre szólította fel a főváros lakosságát.

58. kép: Szovjet katonák harca Budapestért

A fővárosért különösen nagy harcok dultak. Hitlerék nem kimélve a várost és lakóit, itt építették ki a Vörös Hadsereg feltartóztatására az ugynevezett "Budapest erődöt". A fővárostszinte házról házra menő utcai harcokban kellett felszabadítani. A kép az egyik külvárosban folyó harcokat mutatja, 1945 januárjában.

59. kép: Meggyilkolt szovjet parlamberter holtteste

A szovjet hadseregpáncsnokság Budapest népét kimélni akarta az értelmetlen áldozatoktól, ezért parlamentereket küldött a bekerített német csapatok vezetőihez. A két parlamentert, Osztjapenkó és Steinmetz kapitányt, akiknek jövetelét a szovjet csapatok előre jelezték, s fehér zászlóval közeledtek, a németek minden hadijogot és szokást felrugva, legyilkolták.

60. kép: Az égő város

A németek feláldozták Budapestet és lakosságát, hogy megkíséreljék időlegesen feltartani a Vörös Hadsereget. Annak ellenére, hogy a szovjet csapatok igyekeztek kimélni a várost, s nem vetettek be nehéztüzérséget, a harcokban a főváros jelentős része elpusztult.

61. kép: Budapest - 1945.

A felszabadult Kálvin téren a szovjet katonák kitűzik a győzelem zászlaját.

62. kép: Nagykörut - 1945.

Vörös, sarló-kalapácsos zászlót tűznek ki a Nagyköruton a New York palotára.

63. kép: Harcok Budapesten

1944. december 20-án kezdődött meg Budapest ostroma. Január 12-én a belvárosban folytak a harcok. Január 18-án már az egész pesti oldal felszabadult. A német csapatok a Duna-hidak felrobbantása után Budán rendezkedtek be ellenállásra. Február 13-ig folytak a harcok a bekerített Budapest teljes felszabadításáért.

64. kép: Csepeli munkások fogadják a szovjet katonákat

A csepeli gyárnegyed kiürítését megakadályozó munkások így várták Csepel határában a szovjet katonákat. A fehér zász-

lót Kalamár József tartja, akit 1956-ban az ellenforradalmárok megöltek.

65. kép: Harmonikázó szovjet harcosok Budapest utcáján

Február 13-ára az egész város felszabadult. Harmonikázó szovjet katonák Budán, a Bartók Béla uton.

66. kép: Magyarország felszabadult! (Az Új Szó c. lap fakszimiléje)

Április 4. - az ország teljes felszabadulása - nemzeti ünnep. Az Új Szó, a Vörös Hadsereg lapjának tudósítása a magyar kormány határozatáról.

67. kép: A gellérthegyi hősi emlékmű

A felszabadult ország hálójának szimbóluma Kisfaludy Stróbl Zsigmond alkotása.

68. kép: Budapest romokban

Ilyen szörnyű kép fogadta a pincéből előbujt embereket az ostrom után.

69. kép: Az egyetem jogi karának épülete

Elpusztultak a kulturális intézmények.

70. kép: A romos Buda a királyi várral

Az esztelen fasiszta ellenállás utolsó állomása, a budai vár és környéke különösen sok kárt szenvedett.

71. kép: A budapesti hidak romjai

A németek felrobbantották a főváros valamennyi hidját. Képpünk a Margit-hid, a Lánchíd, a Szabadság-hid és az Erzsébet-hid romjait mutatja.

72. kép: Vasuti romok a Déli pályaudvaron

A vasuti hálózat harmadrésze, a kocsipark döntő többsége tönkrement.

73. kép: A debreceni főműhely romjai

A gyárak jelentős része romokban állt, a gépi felszerelések mintegy 30 %-a megsemmisült vagy nyugatra hurcolták.

74. kép: Ha élni akarsz... (plakát)

Ebben a szomorú és reménytelennek látszó helyzetben a Magyar Kommunista Párt hirdette és szervezte az élet újrakezdését.

75. kép: Budapest lakói visszatérnek otthonukba

Budapest lakói hallgattak a párt hívó szavára, kezdtek visszatérni otthonaikba és nekifogtak a munkának.

76. kép: A debreceni Ideiglenes Nemzetgyűlés

A felszabadult Szegeden 1944. december 3-án megalakult a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front, a demokratikus pártok

koalíciója. 1944. december 21-én Debrecenben összeült az Ideiglenes Nemzetgyűlés, amely megválasztotta az Ideiglenes Kormányt.

77. kép: Budapest népe (plakát)

Az MKP rölapjai az ország újjáépítésére szólítottak, és a párt javaslatára kidolgozott "Magyarország demokratikus újjáépítésének és felemelkedésének programja" megvalósítására mozgósítottak.

78. kép: Az újjáépítés alapja (plakát)

A párt a harcban és a munkában is mindig az élen járt, s vállalta a legnehezebb feladatokat. Ezt mutatja az MKP egyik első plakátjai is, amely az újjáépítésre mozgósít. Az újjáépítésből a párt oroszlánrészt vállalt.

79. kép: Romeltakarítás

A párt felhívása nyomán indult meg a romok eltakarítása.

80. kép: Épül a Kossuth-híd, a Parlamentnél

A város két része között a forgalom helyreállítására, 1945 őszén a Dunán ideiglenes hidat vertek. A magyar mérnökök találékonyságát dicséri az anyagihiány miatt olajcsövekből készített hid.

81. kép: Az épülő Margit-híd

Eleinte pontonhídon és kompokon tudott csak közlekedni a főváros két oldalának népe. Az ideiglenes Kossuth-híd után a szovjet csapatok segítségével újjáépítették a Szabadság-hídat, majd 1947-ben került sor a Margit-híd újjáépítésére is.

82. kép: Tanítás egy romos iskola udvarán

Igy indult el oktatásügyünk a háboru után.

83. kép: Batyuzók

A legnagyobb gondot a főváros élelmiszerellátása okozta. A lakosság részben batyuzással cserélte be az élelmiszerfelesleget iparcikkekre.

84. kép: Az első élelmiszerrel megrakott hajó.

Az MKP segítette az éhező városi lakosságot. Vidékről élelmiszerszállítmányokat szerzett Budapestnek. Képünk az első szállítmányt mutatja, amelyet a kommunista párt Dunaföldvárról küldött Budapest népének.

85. kép: Sorbanállás ebédért

A nélkülöző lakosságon a kommunisták igyekeztek minden módon segíteni. Megszervezték a közétkeztetést, az ivóvizellátást, az élelmiszerszállítmányokat. Ezeknek az időknek tipikus utcaképe: a sorbanállás.

86. kép: Megindul a gázszolgáltatás

A munkásosztály és a dolgozó nép önfeláldozásával egyre több területen indul meg az élet. 1945 márciusában megkezdődik a főváros gázellátása. Képünk azt a pillanatot örökíti meg, amikor az Obudai Gázgyárban megindul a gáztermelés.

87. kép: Felépítjük a vasutat. (plakát)

A közlekedés helyreállítása az új élet megindulásának egyik legfontosabb előfeltétele volt. Azért adta ki a párt az "Arccal a vasut felé" jelszót, és sietett megszervezni a közlekedés újjáépítését.

88. kép: A Madiszosok széncsatába indulnak

A gyárak megindulásához, a mozdonyok fűtéséhez, a lakosság ellátásához szén kellett. A párt széncsatát indított, a széntermelés növeléséért. A kommunisták és a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség tagjai élen jártak a széntermelésért folyó küzdelemben.

89. kép: Munkások és parasztok előre a 3 éves tervért

Az ország újjáépítésének tervét csak a munkásosztály és a parasztság szövetségével, közös akaratával és erőfeszítésével lehetett megvalósítani. A Magyar Vagon- és Gépgyár 1945. augusztus 19-én, az új kenyér ünnepén tartott gyűlésén Dömötör József a dolgozók nevében köszönti a parasztság meghívott képviselőit.

90. kép: Földosztás - 1945.

Az 1945. március 17-én kiadott földreform-rendelet egycsapásra megváltoztatta a falu életét és társadalmi viszonyát.

3,260 000 kh-ot osztottak ki! 109 875 gazdasági cseléd,
261 088 mezőgazdasági munkás, 213 930 törpebirtokos,
32 865 kisbirtokos, 22 164 szegődményes és kisiparos,
1256 képesített gazda és 1164 erdészeti alkalmazott kapott földet.

91. kép: Földet vissza nem adunk!

1946-ban, a megélénkült reakció támadást indított a földreform vívmányai ellen. De a Baloldali Blokk tömegdemonstrációkkal megakadályozta a jobboldal mesterkedéseit. Képünk a ceglédi parasztlakosságát mutatja 1946. január 14-én, Budapesten.

92. kép: Szánt az újgazda

A föld mellé nagyon kevés felszerelést tudtak adni. Legtöbb helyen verejtékes munkával, igen elmaradott módon tudták csak az újgazdák megművelni földjüket.

93. kép: 1945. május 1.

Az első szabad május elseje az ország népének óriási demonstrációja volt a szabad, független és demokratikus Magyarország mellett.

94. kép: Megérkezik a szovjet gyapot

Az ipari termelést, a lakosság iparcikkokkal való ellátását a nyersanyag hiánya miatt csak szovjet segítséggel tudtuk elkezdni. Már 1945-ben megindultak a Szovjetunióból a nyersanyagszállítmányok.

95. kép: Sorbanállás egy élelmiszerüzlet előtt

A kiéhezett emberek hosszú sorokban álltak a napi 20-30 dkg kenyérért, amelyet jegyre adtak.

96. kép: Le az árdrágítókkal!

Az árak csillagászati számokat értek el. A reakció, a fekete piac lehetetlenné tette, hogy béréért a munkás valamit vásároljon. A párt támadást indított a spekuláció, a reakció ellen. Fellépett az árdrágítókkal szemben.

97. kép: Vége az inflációnak. A forint bevezetésének napján szemétbe szórják a millpengőt.

98. kép: "Csak forintért"

Az MKPkezdeményezésére és terve alapján 1946-ban született meg a stabil pénz, az új forint.

99. kép: "Munkás ököl vas ököl, oda sujt ahová köll"

Az 1945-ös választások után elterjedt jelszó újra felhangzik 1946-ban, a Baloldali Blokk gyűlésein.

100. kép: Kié legyen az ország?

A Magyar Kommunista Párt III. Kongresszusa tette fel a hazánk fejlődésének iránya szempontjából döntő kérdést: Kié legyen az ország? Az ország népe felelt rá!